

GENDER DISCOURSE AND STEREOTYPES IN THE BOOK „LIFE IN A MATCHBOX“ BY FATOS KONGOLI

DISKURSI GJINOR DHE STEREOTIPET NË ROMANIN „JETË NË NJË KUTI SHKREPËSESH“ TË FATOS KONGOLIT

Kaltrina SADIKI-MEMETI¹, Albulena DEHARI²

^{1*}Department of Albanian Language and Literature, Faculty of Philology, University of Tetova

^{2*}Department of Albanian Language and Literature, Faculty of Philology, University of Tetova

*Corresponding author e-mail: kaltrina.sadiki@unite.edu.mk, albulena.dehari@unite.edu.mk

Abstract

Albanian literature after the '90s is characterized with a big thematic change where in the center of attention is placed in the existence of the man in a society that is transforming very fast. Fatos Kongoli is one of the authors that has talked about this reality. His novel "Life in a matchbox" is one of his books that represents this reality clearly by touching some themes that are linked with the transformation of life and time and is one of the most important novels of the contemporary Albanian literature.

In this paper we will analyze two aspects of the Kongol's novel, gender discourse and stereotypes that the characters have in this novel. In this work, the author intertwines a deep and distinctly existential narrative discourse, where the story of the main characters evolves into a reflection on loneliness, absurdity, and human failure—especially that of the Albanian individual during the period of transition. The introspective and non-linear narration presents the inner world of the characters, who are often confronted with a crisis of identity.

The characters' discourse is filled with language that is both philosophical and psychological, clearly revealing their inner state. They are uncertain even about themselves and the lives they are living. Kongoli's characters are individuals burdened with stereotypes. The circumstances and the reality they experience pushes them toward a difficult life, where fear and hesitation toward others become central. Their encounters with "the other" who may differ in gender, age, social status, family status, or relationship to power lead them to form stereotypes. Thus, in the eyes of the characters, "the other" is always labeled, along with predetermined attitudes on how one is supposed to behave toward them.

Key words: gender discourse, Kongoli, stereotype, the other, contemporary literature.

Përmbledhje

Letërsia shqipe e viteve pas '90 karakterizohet me një ndryshim të madh tematik, ku më në qendër të vëmendjes vendoset ekzistenca e njeriut në një shoqëri e cila po transformohet me hapa të shpejt. Fatos Kongoli është njëri prej autorëve që e ka vënë më në pah këtë realitet. Romani "Jetë në një kuti shkrepësesh" është një nga romanet e tij që këtë realitet e pasqyron shumë qartë duke prekur disa tematika që lidhen me transformimin e jetës dhe kohës dhe padyshim është ndër romanet më të rëndësishme të letërsisë shqipe bashkëkohore.

Në këtë punim do të analizojmë dy aspekte të veprës së Kongolit, diskursin gjinor dhe stereotipet që personazhet shfaqin në këtë roman. Në këtë vepër autori ndërthur një diskurs narrativ të thellë dhe mjaft ekzistencial, ku rrëfimi i personazheve kryesor kalon në një narrativë për vetminë, absurdin, dështimin e njeriut

sidomos individit shqiptar në periudhën e tranzicionit. Rrëfimi introspektiv dhe rrëfimi në një vijë jolineare paraqet botën e brendshme të personazheve të këtij romani ku shpesh herë ato përballen me krizën e identitetit.

Diskursi i personazheve është i mbushur me një gjuhë sa filozofike aq edhe psikologjike e cila e bën të qartë shpirtin e personazheve të cilët nuk janë të sigurt as me veten e tyre në jetën që po jetojnë. Personazhet e Kongolit janë individë të ngarkuar me stereotipe. Rrethanat dhe realiteti të cilin ata e jetojnë i shtynë drejt një jete të vështirë ku qendër e vëmendjes së tyre bëhet frika e droja ndaj tjetrit. Përballja me tjetrin, të ndryshëm për kah gjinia, moshën, statusin social, statusin familjar, e raportin që ai ka me pushtetin, i shtynë këto personazhe të krijojnë stereotipe. Kështu tjetri ka në sy të personazheve gjithnjë një etiketë e bashkë me të edhe udhëzimet se ç'qëndrim supozohet të mbahet rreth tij.

Fjalët kyçe: diskurs gjinor, Kongoli, stereotip, tjetri, letërsia bashkëkohore.

Diskursi gjinor në romanin “Jetë në një kuti shkrepsesh” të Fatos Kongolit

Në këtë pjesë të punimit është analizuar diskursi gjinor dhe stereotipet në romanin “Jetë në një kuti shkrepsesh” të Fatos Kongolit. Punimi na mundëson të shohim se si përmes diskursit gjinor vepra bashkëkohore e Kongolit arrin të na shpalosë identitetin e grave dhe burrave të shoqërisë shqiptare në periudhën e komunizmit dhe asaj të tranzicionit. Qëllimi është të zbulohet se si gjuha dhe struktura rrëfimore ndërtojnë perceptimet mbi identitetin gjinor, marrëdhëniet e individit me pushtetin dhe vetminë në një shoqëri patriarkale dhe stereotipeve që lindin në këtë shoqëri. Në aspektin gjuhësor, shqyrtohet përdorimi i gjuhës si instrument për të shprehur tensionet dhe pabarazitë gjinore. Kongoli përmes stilit introspektiv dhe tonit realist shpalos një diskurs që sfidon kufijtë mes gjinive dhe ekspozon krizën e individit në tranzicion.

Diskursi i vetmisë

Vetmia është një nga pikat qenësore të personazheve të këtij romani. Protagonisti i romanit, Bledi në gjitha rastet na paraqitet si një personazh i izoluar, i cili në vijimësi jeton me një gjendje të paqëndrueshme e cila është e mbushur me ankth, vetmi dhe pasiguri të mëdha në lidhje me jetën. Mangësia e tij është e lidhur me raportin social, ai nuk arrin të krijoj marrëdhënie të qëndrueshme me njerëzit dhe kjo e bën atë të mbyllet në vete dhe të jetë i zymtë.

Shkëputja nga jeta sociale nuk ka të bëjë vetëm me gjendjen fizike të tij, por atij i krijon edhe një izolim dhe shkëputje emocionale dhe psikologjike. Monologu i brendshëm është pjesë e pandarë e këtij romani, ku lexuesi gjatë gjithë kohës e gjen veten të futur në gjendjen psikologjike dhe emocionale të personazheve. Kjo dukuri e bën diskursin e personazheve të këtij romani më personal dhe shumë intim.

Që nga titulli i këtij romani ne hasim në metaforën kryesore që na bën të kuptojmë se me çfarë do të përballemi gjatë leximit. “Jetë në një kuti shkrepsesh”, pra automatikisht kuptojmë që kemi të bëjmë me jetë të kufizuar, të izoluar brenda një kutie të vogël dhe të mbyllur, ku dëshira për të lëvizur dhe mbi të gjitha për të ndryshuar është shumë e vogël ose aspak e mundshme. Kjo metaforë shpreh ndjenjën e mbylljes dhe pamundësisë për të dalë nga rrethi i problemeve personale dhe sociale. (Kongoli, 2012)

Absurdi i jetës (diskursi ekzistencial)

Protagonisti i këtij romani, shpesh herë i bën pyetje vetës për rolin e tij në shoqëri dhe atë se çfarë ai mund të ofrojë për jetën dhe shoqërinë. Por, ndjenja e tij e tradhton pasi ai nuk sheh asnjë tjetër përveç absurdit dhe një realiteti të pakuptimtë. Ky lloj diskursi ekzistencial lidhet me frikën qenësore e cila e ndjek personazhin që nga fillimi, pra me krizën e identiteti të tij dhe pasigurinë e tij për të ardhmen.

Personazhi kryesor, pra Bledi në shumicën e kohës shpreh një narrativë për të kaluarën për atë që ka kaluar për zgjedhjet që ka bërë, për gabimet dhe mundohet të reflektoj për to, me këtë kujtesa bëhet një rrëfim qenësor, pasi ai përmes saj mundohet të kuptoj jetën dhe vetveten.

Boshllëku i ekzistencës dhe mungesa e një kuptimi të qartë për vetën siç shprehët autori, janë të lidhura me diskursin ekzistencial të letërsisë shqipe. Absurdi është i pranishëm në jetën sociale të personazhit. Ai shoqërinë e sheh si një vend ku nuk ndjehet i sigurt dhe vlerat njerëzore nuk përfillen fare e me këtë ndjenjë ai ndjehet i humbur, i pasigurt dhe shumë pesimist për jetën dhe të ardhmen.

Diskursi gjinor

E rëndësishme është të theksojmë se protagonistin e këtij romani është figurë mashkullore dhe narracioni paraqitet nga një gojë mashkullore. Ai siç e shfaq edhe më lartë shfaq pasiguri dhe izolim nga jeta sociale sidomos ai nuk arrin të krijojë marrëdhënie të qëndrueshme me gratë. Kjo tregon se ai vazhdimisht ka pasiguri, emocione të ndërthurura në vetvete që e shtyjnë në mosrealizimin e marrëdhënieve. Femra paraqitet shpesh përmes kujtimeve dhe reflektimeve të Bledit brenda romanit. Gratë për Bledin paraqesin shumë mister, nuk janë aq të dashura emocionalisht dhe shpesh herë tërhiqen në veten e tyre.

Kjo bën të vërejmë se marrëdhëniet gjinore në këtë romanë shpesh afrohen e shpesh largohen duke lënë një shije absurdi mes personazheve. Por e gjitha kjo lidhet me pasiguritë e protagonistit dhe me gjendjen psikologjike të tij ku pasiguritë dhe frika e tij e bën që këto marrëdhënie t'i interpretoj nga këndvështrimi i vet. Lirisht mund të themi se diskursi gjinor në këtë roman nuk mund të analizohet pa marrë parasysh rrethanat në të cilat ndodhet shoqëria shqiptare, po flasim për një shoqëri e cila është postkomuniste, pra që është duke i transformuar, ku normat dhe vlerat po ndryshojnë dal nga dalë.

Marrëdhëniet mes burrave dhe grave, po ndryshojnë ato gjithnjë e më shumë janë të pasigurta si në aspektin material e ekonomik, por edhe në atë emocional dhe kjo e bën shumë më të ndryshëm komunikimin mes tyre. Duke u bazuar në studimet bashkëkohore shohim se diskursi gjinor formohet përmes praktikave sociale dhe diskurseve kulturore, studiuesi Judith Butler, shprehët se identiteti shoqëror nuk është një realitet i pa ndryshueshëm, por një proces që ndërtohet dhe riprodhohet vazhdimisht përmes performancës sociale. (Buttler, 1990)

Në këtë roman shohim pasqyrimin e transformimit mes marrëdhënieve gjinore, ku protagonistin e romanit është thellësisht i pasigurt si në aspektin social e ekonomik, por edhe në atë emocional ndaj gjinisë së kundërt. Këtu shohim se raporti midis dy gjinive më shumë bazohet në mënyrën e ekzistencës dhe emocioneve që po përjetohet gjatë tranzicionit të shoqërisë. Femra në këtë roman paraqitet si një figurë e cila tek protagonistin ka një ndikim në krijimin e botës emocionale dhe padyshim në marrëdhëniet midis tyre.

Stereotipet në veprën “Jetë në një kuti shkrepësesh”

Një vëmendje e veçantë në këtë studim i është kushtuar edhe stereotipeve që kanë lindur gjatë sistemit komunist në Shqipëri dhe pas rënies së tij për individë e grupe shoqërore të caktuara, të cilat Kongoli i paraqet përmes personazheve që ai i ndërton. Për të kuptuar më mirë stereotipet në veprën e Kongolit po e nisim me një shpjegim të Enciklopedisë Britanica për stereotipet. Në të fjalat stereotip përkufizohen si *një besim i fiksuar, i thjeshtuar tej mase dhe shpesh i njëanshëm për një grup njerëzish. Stereotipet zakonisht janë përgjithësime që nuk mbështeten në mënyrë racionale dhe, pasi një person mësohet me të menduarit stereotipik, ai ose ajo mund të mos jetë në gjendje t'i shohë individët për atë që janë në të vërtetë. Stereotipet mund të legjitimojnë armiqësinë ndaj një grupi të tërë shoqëror. Përveç kësaj, duke qenë se stereotipet janë të rrënjësura në kulturë njerëzit fillojnë t'i mësojnë ato që në fëmijëri. Ato priren të sinjalizojnë se cilat grupe shoqërore supozohet të jenë objektiva të përshtatshëm për shkarkimin e frustrimit individual.* (Britanica Encyclopedia)

Në këtë pjesë të punimit është analizuar se si personazhet e Kongolit, përmes veprimeve të tyre dhe gjuhës që përdorin na japin të kuptojmë më shumë për stereotipet rreth romëve, rreth

të pasurve e të varfërve, rreth të pushtetshmëve dhe të shtypurve, rreth moralit e rreth grave. Përmes personazheve të Kongolit arrijmë të kuptojmë se si e ndryshon individin sistemi shtypës, se si nga ky sistem del një individ i çorientuar, pa sesnin e përkatësisë dhe identitetit, gjithnjë në kërkim të gjetjes së vetvetes dhe kuptimit.

Stereotipet e personazheve rreth “të privilegjuarëve të sistemit” dhe rreth “të bindurve” gjatë dhe pas periudhës komuniste

Përmes gjuhës së personazheve të Kongolit shohim që ato përfaqësojnë njerëz që janë të ngarkuar me frikë nga paragjykimet dhe sistemi. Personazhet e Kongolit i shpalosin stereotipet që shoqëria shqiptare ka për grupe të caktuara njerëzish. Jetesa brenda një komuniteti ku gëlojnë dyshimet, paragjykimet, frikërat i formëson ato, i ngarkon me rezerva përballë tjetrit-atij që është i ndryshëm nga ne qoftë nga kombësia, qoftë nga pozita shoqërore e qoftë nga gjinia. Personazhet shpalosin përmes dialogjeve e monologjeve, çfarë stereotipesh i stepin përballë të tjerëve.

Duke zbuluar stereotipet e Shqipërisë së periudhës së komunizmit, ne zbulojmë edhe stereotipet që lindin pas saj. Arrijmë të kuptojmë se si e ndryshon sistemi individin, a ndërton ai një njeri të ri postkomunist të ndryshuar nga mungesa e hapsirës, nga humbja e identitetit të drejtës së pronës, statusit të tij shoqërorë e shumë faktorëve të tjerë. Shohim se si personazhet krijojnë stereotipe të cilat përcillen nga sistemi komunist në atë postkomunist dhe si pas rënies së sistemit, lindin stereotipet për njerëzit e privilegjuar të atij sistemi e për të shtypurit.

Meqë siç edhe dihet stereotipet janë paragjykime rreth grupeve të caktuara shoqërore, njeriu që rritet e mësohet t’i sheh të tjerët përmes filtrit të stereotipit e ka shumë të vështirë t’i sheh e njeh të tjerët ndryshe. Këtë mundohet të na shpalosë edhe Kongoli në veprën e vet sepse personazhet e tij janë individë të cilët rriten në shoqëri ku stereotipet paraqesin si gjykime të vërteta për të tjerët dhe e kanë shumë të vështirë t’i gjykojnë njerëzit për atë që janë në të vërtetë.

Duke i marrë parasysh këto rrethana ne e shohim se prindërit e Bledit janë njerëz që janë viktimë e sistemit. Ato janë të ngarkuar me frikë nga sistemi dhe si të tillë çdo veprim që bëjnë në mendje e kanë pushtetin. Prindërit e vet personazhi kryesor dhe naratori i romanit na i paraqet si njerëz të bidur. Këtë e ilustron në vepër kur flet për zellin që mundohen të tregojnë ato ndaj punës për komunitetin në mënyrë që të linin përshtypje të mirë për sistemin. Bledi këtë na dëshmon me fjalët: *Çdo të diel në mëngjes ata dilnin të pastronin rrugicat rreth pallatit. Me raste, për të dëshmuar zellin e tyre, nuk mungonin të nxirrnin në pastrim edhe Anilën, motrën time, derisa kësaj i erdhi në majë të hundës, u bëri një skenë.* (Kongoli, 2012)

Debati mes prindërve të Bledit dhe motrës së tij Anilës dëshmon për nivelin e përlusës së njerëzve ndaj sistemit dhe frikën ndaj tij, për mungesën e privatësisë dhe lirisë në atë sistem siç dëshmon edhe për arsyen pse lindin stereotipe ndaj individëve të “bindur”, të cilët shiheshin si njerëz pa personalitet, që mundoheshin ta ruanin vetëm kokën e vet nga rreziku, që merrnin gjithçka që u thuhej për të mirëqenë dhe që rronin pa guxim për të kundërshtuar.

Prindërit e Bledit që përfaqësojnë shumicën e njerëzve të bindur i tmerron fjala që mund të keqinterpretohet nga organet më të larta të shtetit. Kjo më së miri ilustron në libër me këtë paragraf: *Fjala “skllevër” duhet t’i ketë bërë t’u dridhen leqet e këmbëve. Ata nuk e detyruan më Anilën të dilte të dielave në punë vullnetare. Ajo nuk do të ngurronte t’ua përplaste përsëri atë fjalën e frikshme “skllevër” dhe, meqë, siç besohet, edhe muret kishin veshë, fjala e rrezikshme mund të përcillej më tej, të shkonte te veshët e veprimtarëve të lagjes, prej andej edhe më tej e kjo do të thoshte të luaje me zjarrin.* (Kongoli, 2012)

Në vepër autori flet edhe për shndërrimet brenda natës që ndodhnin pas rënies të sistemit të njerëzit që kishin mbajtur poste e pozita publike në kohën e sistemit dhe paragjykimet e stereotipet që lindin rreth tyre. Një shembull i tillë është Dhimitri burri i Anilës motrës së Bledit,

i cili nga prokuror i shtetit gjatë komunizmit kur bie komunizmi mbetet i papunë dhe ik në Greqi, ku punon si bojaxhi për t'u rikthyer më vonë në të njëjtin post e zyrë. Personazhe si Dhimitri përfaqësojnë në vepër “të privilegjuarit e sistemit”. Këtë ndryshim të individit Kongoli e quan metamorfozë sui generis. Këtë e shpreh përmes fjalëve të Bledit i cili thotë: *Ju lutem më thoni kjo metamorfozë ciklike sui generis, a nuk ju krijon edhe juve një kënaqësi të vërtetë estetike?* (Kongoli, 2012)

Metamorfizimi i individit nga sistemi dhe gjurmët që kishte lënë ai duke krijuar te njerzit stereotipe vërehet edhe në një pikë tjetër në vepër. Më saktë në pyetjet e babait të Janës (të fejuarës së parë të Bledit) rreth familjes së tij kur e pyet nëse prindërit kishin qenë komunistë, ku punonin dhe për kë votonin. Këto shembuj na ilustronë më së miri si jeton njeriu i ngarkuar me stereotipe.

Stereotipet rreth “të fortit” dhe “të dobëtis”

Ilustrimi më i mirë i stereotipeve rreth “të fortit” dhe “të dobëtis” në vepër janë dy personazhet e Kongolit kryekamarieri që paraqet njeriun e dobët për rrethin, të cilit ato i mveshin lloj-lloj epitetesh, njeriun që nuk është i aftë të mbrojë askënd sipas tyre as të shqen dhe as veten nga akuzat dhe mësuesi si banor më i ri i shkallës i cili zaptot vendet para pallatit, vendos antena në kulm të ndërtesës e iu sulet njerëzve me ashpërsi të paparë. Dy personazhet të cilat paraqesin dy të kundërta në vepër përplasen me njëri- tjetrin. I vetmi që ka guxim t'i kundërvihet ashpërsisë së mësuesit është kryekamarieri. Me këtë përballje na fton Kongoli të vërejmë pikat e forta e të dobta të secilit në raport me tjetrin.

Duke i përballur këto dy personazhe autori në të njëjtën kohë na shpalos stereotipet rreth tyre e tenton t'i shembë këto stereotipe. Ne shohim një anë tjetër të kryekamarierit dhe një tjetër të mësuesit nga ajo që jemi mësuar të shohim. Në këtë pikë tjetri përballë nesh duket më i ngjashëm sesa i ndryshëm me ne. Kjo përballje me tjetrin na bind siç thotë edhe Kadare se *mbetet e paqartë se përse kërkonin dallimin aty ku mund të vërtetohej e kundërta.* (Kadare, 2008)

Në vepër krahas këtyre dy personazheve nga e kaluara/ fëmijëria e personazhit kryesor, stereotipe të “të fortit” e “të dobëtis” na dalin edhe nga e sotshmja e personazhit. Ai përballlet me stereotipe rreth atij vetë një gazetar me ndikim që kishte trashëguar prona nga i ati dhe kishte fituar një farë statusi shoqërorë, duke përfaqësuar njerëzit që u pasuruan pas rënies së sistemit, të cilët në sytë e të tjerëve shfaqen të paprekshëm, sikur e kanë çdo gjë në vijë. Në anën tjetër përballë tij qëndron Dina e dashura e Bledit, kamariera e lokalit në pronësi të tij, e cila pasqyron stereotipet rreth vajzave të reja të mashtruara nga pasuria e pushteti i njerëzve si Bledi, qëndrojnë njerëzit e thjeshtë që punojnë për mbijetesë që i druhen takimit me njerëzit me njëfarë ndikimi. Në krahun e Bledit si “të fortit” qëndrojnë kolegët e tij, ish partnerja, dhëndri e të tjerë që gëzojnë pushtet e para kurse përballë tij në krahun e Dinës si “të dobëtis” qëndron vajza e varfër rome të cilën aksidentalisht e mbyti Bledi e bashkë me të familja e rrethi i saj.

Gjatë kohës që lexojmë vërejmë që Bledi si personazh kryesor e narator jo vetëm na paraqet stereotipet rreth këtyre personazheve por na tregon që gjatë rrugës këto personazhe ndryshojnë e përafrohen me njëri-tjetrin. Në vepër ne nuk shohim më vetëm dallime por edhe ngjashmëri. Kuptojmë që edhe ato “të fortit” kanë pika të dobëta janë njerëz të vegjël përballë jetës, përballen me sfida, probleme, disfata, kanë bagazh kujtimesh e përjetimesh që e dikton mënyrën se si ata jetojnë e sillen.

E në anën tjetër përmes Dinës, vajzës rome e familjes së vajzës rome shohim më së miri që njeriu rreth të cilit ne krijojmë stereotipe si “i dobët”, shfaqet në sytë tonë si individ me vlera të vetat morale, që nuk i trembet syri nga padrejtësia që e godet, si njeri që i kundërvihet kujtdo sado i fortë e i rëndësishëm të jetë ai po të jetë fjala për jetën e familjen e vet. Dina në njërin anë e vajza rome në anën tjetër arrijnë më mirë se kushdo ta njohin e lexojnë Bledin. Kurse,

Bledi arrinë të sheh më mirë se kushdo se “të fortit” janë individë të kompleksuar, me probleme e pasiguri të vetat, e këto na i shfaq faqe pas faqeje edhe neve si lexues.

Duke i ballafaquar këta personazhe që paraqesin individë rreth të cilëve ne krijojmë stereotipe Kongoli na mundëson të shohim se në sytë e tjetrit shpesh herë ne mund të shohim veten. Kurse mënyra se si e perceptojmë dhe i qasemi tjetrit paraqet në fakt mënyrën se si ne e shohim veten. Kadare duke folur për mënyrën e perceptimit të tjetrit na merr shembull Hamletin dhe takimin me tjetrin na ilustron përmes takimit të rojes me fantazmën e mbretit, duke na lënë të kuptojmë se takimi me tjetrin është gjithmonë i frikshëm. E panjohura e tmerron njeriu prandaj edhe rojtari i ndodhur përballë fantazmës së mbretit në veprën e Shekspirit, në natën e errët me mjegull, si kurrë më parë na pasqyron frikën e ballafaqimit me tjetrin.

Kurse fjalët e personazhit të rojes të “Hamleti” që Kadare i citon në esenë e tij mbi tjetrin janë: Who’s there? Nay answer mi: Stand and unfold yourself! (Kush është aty? Përgjigjmu! Ndalo dhe shfaq veten! (Kadare 2008) Kjo qasje e Kadaresë për takimin me tjetrin na bën të kuptojmë se edhe te Kongoli e vepra e tij, takimi me tjetrin e frikëson personazhin e step e bën të kërkojë të zhbirojë më thellë, të gjykojë duke larguar tisin e stereotipeve e duke na paraqitur pasojat e gjykimit mbi stereotipe.

Përfundim

Nga gjithë ajo që lexojmë në veprën e Kongolit si dhe nga gjithë ajo që dimë për stereotipet, kuptojmë që ato lindin nga takimi ynë me tjetrin, nga frika jonë prej asaj që duket e largët, e panjohur, e paperceptueshme për ne. Personazhet e Kongolit përfaqësojnë individë të frikësuar nga e panjohura, nga tjetri nga vetja. Kurse stereotipet që i paraqesin në vepër janë stereotipet me të cilat rron shoqëria shqiptare, të krijuara ndër vite. Sipas analizës së diskursit të persoanzheve vijmë në përfundim se diskursi gjinor në këtë vepër përfaqëson një mënyrë të re të të kuptuarit të njeriut dhe të gjinisë në letërsinë bashkëkohore shqiptare. Nëpërmjet rrëfimit introspektiv dhe toneve ekzistenciale, Kongoli ndërton figura mashkullore që mbartin peshën e dështimit, vetmisë dhe krizës morale, ndërsa figurat femërore paraqiten si bartëse të ndjeshmërisë, sakrificës dhe nënshtimit, duke pasqyruar skemat tradicionale të rolit gjinor në kulturën shqiptare.

Referencat

- [1]. Britanica Encyclopedia. (n.d.). Chicago.
- [2]. Kongoli, F. (2012). In *Jetë në një kuti shkrepësesh* (pp. 12-179). Tiranë: Toena.
- [3]. Butler, J. (1990). *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge.
- [4]. Kadare, I. (2008). *Историјата на другиот*. In P. Шварц, *Другиот покрај мене* (pp. 213-226). Скопје: Темплум.